

تاریخ : ۱۳۹۲/۱۱/۰۱

شماره : ۵/۱۲۵/۴۵۸۰

پیوست : دارد

وزارت امور اقتصادی و دارایی

سازمان امور مالیاتی کشور

اداره کل امور مالیاتی استان اردبیل

" سال حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی "

جناب آقای دکتر گنجی

ریاست محترم دانشگاه محقق اردبیلی

سلام علیکم

احتراماً به پیوست فهرست اولوitiesهای پژوهشی این اداره کل مربوط به سالجاری و نیز سال ۱۳۹۳ جهت استحضار ارسال می گردد. خواهشمند است دستور فرمایید مراتب را به اطلاع عموم پژوهشگران بویژه دانشجویان علاقمند به امر تحقیق و پژوهش برسانند. بدین منظور جناب آقای رضا خراسانی با شماره تلفن ۲۱۷۹۳۰۷ آماده پاسخگویی خواهند بود.

سر رسول نوع پرور
مدیرکل

اردبیل - میدان شهید آخوندی - تلفن: ۲۲۲۲۲۸۷-۹۰ - فکس: ۲۱۷۹۱۰۰ - کد پستی: ۵۶۱۳۶-۵۷۹۷۹
نشانی اینترنتی: www.IntaMedia.ir / ardebil

فهرست اولویتهای پژوهشی در استانها در سال ۱۳۹۲

(۱) بررسی وضعیت معوقات مالیاتی در استان به تفکیک منابع و علل آن

بیان مسئله و اهمیت موضوع

در هر نظام مالیاتی آخرین مرحله از فرایند مالیات ستانی، وصول مالیات است و در این خصوص دو شاخص میزان و زمان وصول مالیات از شاخص های مهم ارزیابی عملکرد دستگاه مالیاتی محسوب می شوند. در این میان معوقات مالیاتی از مسائل بسیار مهم و در عین حال پر چالش نظام مالیاتی می باشد و به همین دلیل بررسی آن از ابعاد مختلف بالاخص زیانهای که از این بابت بر دولت تحمیل می شود، بسیار حائز اهمیت است. این امر به ویژه در شرایط تورمی دارای اهمیت بیشتری است چراکه عدم دقت در تشخیص و وصول به موقع مالیاتها، ارزش درآمدهای مالیاتی واقعی دولت را کاهش می دهد. به هر حال نایستی فراموش کرد که در هیچ کشوری دستگاه وصول مالیات از کارایی صد در صدی برخوردار نیست و همواره بخش نسبتاً قابل توجهی از مؤدیان به دلایل مختلف از عمل به تکالیف قانونی خود و پرداخت به موقع مالیات اجتناب می کنند. این امر ضمن کاهش ارزش واقعی درآمدهای مالیاتی دولت، هزینه های وصول مالیات را بالا می برد. معوقات مالیاتی به دلایل مختلفی از جمله ضعف قوانین و مقررات مالیاتی، ضعف ضمانت های اجرایی، نوع دیدگاه و تفکر مؤدی نسبت به پرداخت مالیات، کارایی پایین دستگاه وصول مالیات و غیره همواره وجود داشته است، با این حال، شناخت حجم، ترکیب معوقات و همچنین دلایل آن از چالشهای مهم نظام مالیاتی کشور در شرایط کنونی می باشد. همان گونه که گفته شد، مجموعه ای از دلایل ساختاری و نهادی، در کنار طیف وسیعی از عوامل اداری و نیز برخی از ویژگی های ذاتی فعالیتهای بخشهای اقتصادی و همچنین تفاوتهای فرهنگی و جغرافیایی در بالا بودن میزان معوقات مالیاتی در استانهای کشور نقش دارند و همین موارد اخیر، اهمیت بررسی استانی این موضوع را در ابعاد مختلف آن دو چندان می کند. از این رو بررسی حجم و ترکیب معوقات مالیاتی به تفکیک منابع مالیاتی و نیز به تفکیک فعالیتهای اقتصادی در استان، در کنار عواملی که موجب انباشت این گونه معوقات شده است، از مهمترین اهداف این طرح می باشد. انتظار می رود، پس از بررسی این موضوع، نقش عوامل مختلف نهادی، مدیریتی، فرهنگی، جغرافیایی و نیز برخی ویژگیهای ذاتی فعالیتهای در بروز این پدیده شناسایی شوند.

اهداف و دستاوردها

- تبیین چالشهای موجود در خصوص وصول معوقات مالیاتی در استان و نقش عوامل فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و دانش مؤدیان در آن
- بررسی حجم و ترکیب انواع معوقات مالیاتی و روند آنها به تفکیک منابع مالیاتی، بخشها و فعالیتهای اقتصادی، شهرستانهای استان و نیز ارایه تصویری از وضعیت فعلی و مراحل اجرایی معوقات
- بررسی وضع موجود نظام وصول و اجرای استان شامل شناخت مشکلات و مسائل اساسی آن (به ویژه بررسی دلایل افزایش معوقات مالیاتی و تحلیل علل آن به تفکیک منابع مختلف مالیاتی و فعالیتهای)
- رتبه بندی انواع معوقات بر اساس ریسک وصول و شناسایی مؤدیان پر ریسک
- برآورد زیان در آمدی ناشی از معوقات (به دلیل عدم وصول به موقع مالیات و اصابت تورم به آنها).
- محاسبه میزان جرایم مالیاتی قابل اصابت به معوقات مالیاتی و مقایسه آن با تورم و میزان هزینههای اجرایی وصول اینگونه معوقات
- بررسی موانع وصول معوقات و برآورد میزان هزینههای وصول معوقات مالیاتی (هزینههای مختلف اداری و اجتماعی و غیره).
- بررسی اثربخشی، مشکلات و نارسایی دستورالعملهای مرتبط با وصول و اجرا
- ارائه راهکار مناسب برای حل مشکلات مربوط به معوقات و افزایش سرعت وصول معوقات در استان

روش انجام پژوهش

روش شناسی این پژوهش بایستی شامل دو مرحله باشد:

در مرحله اول باید با استفاده از روشهای توصیفی - آماری، به مطالعه روند معوقات مالیاتی در استان و مقایسه آن با شاخصهای متناظر کشوری پرداخت. در این مرحله لازم است، انواع معوقات به تفکیک منابع مالیاتی، مدت یا میزان تعویق در پرداخت، ارزش اسمی و ارزش واقعی آنها (تعدیل شده با تورم) و غیره با استفاده از آمارهای موجود بررسی شود. در مرحله دوم نقش عوامل مختلف (بویژه عوامل تعیین کننده نهادی و اجتماعی از قبیل قوانین و مقررات مالیاتی، کیفیت تشخیص و حسابرسی، کارایی جرائم مالیاتی، میزان آشنایی مؤدیان با زیرساختهای الکترونیکی جمع آوری مالیات، امکان وجود تبانی بین مأمور و مؤدی، دیدگاه شهروندان به خدمات متقابل دولت محلی، کیفیت خدمات و راهنمایی اصولی مشاوران مالیاتی و عدم انحراف مشاوره ای و مواردی نظیر آن) در بروز

پدیده معوقات مالیاتی در استان مورد شناسایی قرار گیرد. این موارد می‌توانند از طرق مراجعه مستقیم به پرونده های مالیاتی و یا پرسشنامه، مصاحبه و مواردی نظیر آن صورت پذیرند بگونه ای که محقق بتواند شاخص های کمی- ترکیبی برای تحلیل برخی از آنها ارائه نماید. (شاخص سازی برای هر کدام از موارد فوق یا ترکیبی از آنها می تواند در افزایش سطح علمی تحقیق و پذیرش نتایج آن مؤثر باشد تا صرفاً تحلیل نتایج حاصله از پرسشنامه یا سایر تحقیقات میدانی ارائه شده توسط نرم افزارها) آمار و اطلاعات مورد نیاز نیز از سازمان امور مالیاتی و ادارات کل استانی و نیز سایر مراجع رسمی مانند مرکز آمار ایران و بانک مرکزی و در صورت نیاز تحقیقات میدانی مذکور قابل استخراج می‌باشند. دوره زمانی این مرحله باید فاصله سالهای ۱۳۸۱ به بعد را مورد تأکید قرار دهد.

دامنه پژوهش

موضوعی: بررسی وضعیت معوقات مالیاتی در استان به تفکیک منابع و علل آن

مکانی: استان مورد نظر شامل مرکز استان و شهرستان های آن

۲) بررسی جایگاه بنگاههای بزرگ، متوسط و کوچک در اقتصاد استان و ارزیابی میزان تمکین مالیاتی آنها

بیان مسأله و اهمیت موضوع

امروزه در بسیاری از کشورهای جهان بیش از ۹۵ درصد کسب و کارها و حدود ۷۵ درصد کل اشتغال بخش خصوصی توسط بنگاههای کوچک و متوسط انجام می‌شود. به همین دلیل، با توجه به جایگاه و اهمیت این بنگاهها در ایجاد اشتغال و ارزش افزوده در اقتصاد، صاحبان نظران بر توجه ویژه به این بخش و رفتار مالیاتی متناسب با آن تأکید دارند. تجربیات جهانی نشان می‌دهد مؤسسات کوچک پرداخت‌های مالیاتی خود را از طریق ترفند مالیاتی و عدم رسمیت کاهش می‌دهند. این در حالیست که شرکتهای بزرگ از معافتهای قانونی، تعطیلات یا نرخهای تخفیفی در این راستا بهره می‌گیرند و البته دسترسی بیشتری به برنامه‌ریزیهای مالیاتی دارند. عواملی چون: تعداد زیاد این مؤسسات، گردش سرمایه‌ای بالا و تنوع آنها بایستی در برنامه‌ریزی در خصوص نحوه برخورد مالیاتی با بنگاههای کوچک مورد نظر قرار گیرد. مدیریت ریسک و شناسایی کسب و کارهای فاقد تمکین در این راه بسیار مهم است.

در تلاش برای تفکیک مؤسسات بر حسب شرکتهای بزرگ، متوسط و کوچک می‌توان به شاخص گردش سرمایه یا پارامترهایی چون مساحت فیزیکی، صورتحساب برق، تعداد کارکنان و تعداد خودروها اشاره کرد. در این میان گردش سرمایه در سراسر جهان به عنوان شاخص احراز صلاحیت بکار می‌رود.

اما در قانون مالیاتهای مستقیم ایران، بدون توجه به روشهای فوق، تقسیم‌بندی مؤدیان بر اساس ماده ۹۵ انجام می‌شود. این در حالی است که وضعیت استانهای کشور به لحاظ محرومیت اقتصادی- اجتماعی، بیکاری، وضعیت آموزشی، پژوهشی و تحصیلی و غیره، تفاوتهای قابل توجهی با یکدیگر داشته و نحوه برخورد نظام مالیاتی کشور با این مؤسسات می‌تواند ضامن ایجاد، توسعه و یا انحلال این گونه مؤسسات باشد.

در هر صورت اطلاع از وضعیت این گونه بنگاهها در ایجاد اشتغال و ارزش افزوده، درآمد مالیاتی برای دولت و شناسایی چالشها و مشکلات آنها، علاوه بر این که می‌تواند در شناسایی منابع مالیاتی کمک نماید، بلکه در شناسایی موانع تمکین مالیاتی و راهکارهای کاهش هزینه‌های تمکین این گروه از مؤدیان نیز مؤثر می‌باشد.

اهداف و دستاوردها

- شناسایی و دسته بندی بنگاههای کوچک و متوسط و همچنین بنگاههای بزرگ بر اساس اندازه، میزان اشتغالزایی، ارزش افزوده و غیره در استان و همچنین به تفکیک نوع فعالیتهای عمده

- بررسی روند ثبت انواع بنگاهها در استان طی دوره زمانی مشخص
- بررسی تعداد و نوع بنگاهها و دسته بندی آنها بر اساس سالهای فعالیت
- برآورد و محاسبه مالیات پرداختی اعم از مالیات بر درآمد و مالیات بر ارزش افزوده توسط انواع بنگاهها
- بررسی میزان تمکین مالیاتی از سوی بنگاههای مذکور طی دوره معین از طریق شاخصهای مربوطه
- شناسایی موانع و مشکلات موجود در خصوص تمکین مالیاتی و معوقات در بین انواع شرکتهای فوق

روش انجام پژوهش

این پژوهش از نوع کاربردی بوده و در سه مرحله کاملاً مشخص بایستی صورت پذیرد:

مرحله اول: باید با استفاده از روشهای توصیفی - آماری، ابتدا به شناسایی تعداد بنگاههای کوچک، متوسط و بزرگ استان و نیز اطلاعات مربوط به شاخصهای عملکرد و فعالیت آنها نظیر تعداد، ارزش افزوده، میزان اشتغال، سابقه فعالیت، سهم آن از ارزش افزوده کل استان و غیره پرداخته و سپس عملکرد و میزان پرداختهای مالیاتی آنها را مورد مطالعه قرار دهد.

مرحله دوم: محقق باید در پی ایجاد و معرفی شاخص یا شاخص هایی از عدم تمکین باشد. برای ایجاد این شاخص (ها) محقق می تواند از انواع دفاتر حسابداری، درآمدهای تخمینی گزارش نشده، تجارب حسابرسان خبره و سایر روشهای مرسوم در دنیا برای محاسبه کمی و کیفی این پدیده استفاده کند. همچنین، محقق می تواند از روش نمونه گیری و تعمیم دهی علمی آن به کل جامعه بنگاهها در مطالعه و محاسبه این شاخص استفاده کند.

مرحله سوم: محقق باید بر اساس تجارب و ویژگی های خاص کشوری و استانی مهمترین عواملی (اعم از سیاستهای مالیاتی و سایر موارد) را که می توانند در تمکین مالیاتی بنگاهها مؤثر باشند را توجیه علمی نموده و با استفاده از روشهای مرسوم آماری و اقتصادسنجی معنی داری و اثرات هر کدام از این عوامل را بر متغیر وابسته بدست آمده در مرحله دوم را مورد ارزیابی قرار دهد. (مدلهای لاجیت و پراپیت و رگرسیونهای چند گانه روشهای مناسبی برای این ارزیابی می باشند) پس از آن لازم است راهکارهای مناسب جهت بهبود تمکین مالیاتی بررسی شود. آمار و اطلاعات مورد نیاز نیز از سازمان امور مالیاتی و ادارات کل استانی و نیز سایر مراجع رسمی مانند وزارت صنعت، مرکز آمار ایران و بانک مرکزی در سطح ملی و محلی و در صورت نیاز تحقیقات میدانی استاندارد قابل استخراج می باشند.

دامنه پژوهش

موضوعی: بررسی وضعیت مالیاتی بنگاههای بزرگ و کوچک و متوسط (SME ها) در استان

مکانی: استان مورد نظر شامل مرکز استان و شهرستان های آن

زمانی: از سال ۱۳۸۱ به بعد

۳) بررسی مالیات مشاغل استان به تفکیک گروه‌های عمده

بیان مسأله و اهمیت موضوع

نظام مالیاتی کشور همواره در بخش مشاغل (غیرشرکتی) با چالش‌های زیادی روبرو بوده است. ویژگی‌های ذاتی فعالیت‌های این بخش در کنار عدم شفافیت در گردش اطلاعات مالی آنها، هزینه‌های اجتماعی و اداری وصول مالیات را در این بخش افزایش داده است. میزان وصولی مالیات بر درآمد مشاغل، در مقایسه با گردش مالی و ارزش افزوده‌ای که در این بخش ایجاد می‌شود، بسیار ناچیز است. مطالعات نشان می‌دهد که میزان ارزش افزوده‌ی بخش مشاغل به طور متوسط دو برابر ارزش افزوده‌ی شرکتها است در حالیکه میزان مالیات پرداختی توسط اشخاص حقوقی ۱۱ برابر مالیات پرداختی بخش مشاغل است. نسبت مالیات مشاغل به پایه‌ی مالیاتی (ارزش افزوده) مشاغل نیز حدود ۲ درصد است، در حالی که نسبت متناظر برای اشخاص حقوقی بیش از ۴ درصد است. بنابراین سهم پایین مالیات مشاغل از کل درآمدهای مالیاتی و مالیات‌های مستقیم علی‌رغم گسترده بودن پایه مالیاتی این بخش - که علاوه بر بخش‌های تولیدی، تقریباً کلیه بخش‌های خرده‌فروشی را نیز زیر پوشش دارد - از یک طرف نشان از کوشش مالیاتی پایین در این بخش و از طرف دیگر حکایت از افزایش روز افزون بار مالیاتی سایر بخش‌های اقتصاد از جمله بخش‌های تولیدی و مولد اقتصاد دارد. عوامل مختلفی در عدم وصول مالیات واقعی از بخش مشاغل نقش دارند که از آن جمله می‌توان به گستردگی و تنوع، حجم بالای گردش مالی، سستی بودن جریان مبادلات پول و کالا و از همه مهمتر غیر شفاف بودن فعالیتهای اقتصادی آنها اشاره کرد. همچنین مشاغل و اصناف مختلف، با توجه به ویژگی‌های مربوط به نوع کسب و کار و نیز خصوصیات منطقه‌ای که در آن به فعالیت می‌پردازند، در نمکین مالیاتی متفاوت از یکدیگر می‌باشند. لذا با توجه به تنوع توزیع مشاغل در مناطق و استان‌های کشور و نیز شرایط اقتصادی، جغرافیایی، فرهنگی و اجتماعی خاص هر یک از مناطق نسبت به مشاغل مختلف، بررسی و مطالعه وضعیت مالیات مشاغل در هر یک از استان‌ها به منظور کسب اطلاعات مفید جهت سیاست‌گذاری مناسب و رفع مشکلات موجود در نظام مالیاتی کشور ضروری به نظر می‌رسد.